

МУСИҚЇ МЕШУНАВЕМ

НАВОЗИШИ БАЧА

Муסיқии Шохназар Соҳибов
Шеъри халқӣ

Савол: Муסיқиро ҳама шунида тавонистанд?

САВТИ ДУЮМИ МУСИҚӢ

Духтараку писарак бо ресмон бозӣ мекунанд.

Савол: Савти дуюми мусиқӣ дар кадом калима омадааст?

ТАРЗИ НАВИШТАНУ ХОНДАНИ САВТИ РЕ

Савти «ре» дар
поёни хатти якуми
адворгоҳ навишта
мешавад.

„Ре“ - ҳарфи бе - ка - му кост, ҳарфи ра - во - ну буррост,

Ҷо - яш а - гар чӣ наст аст, аз „до“ ҳа - ме - ша бо - лост!

Машқро иҷро кунед.

Зарби садохоро бо қарсақ ифода намоед.

ШИНОСОЙ БО ШОИР

Чӯра Ҳошимӣ

Шоири шинохтаи тоҷик Чӯра Ҳошимӣ барои кӯдакону наврасон шеър мегӯяд ва ба дили меҳрпарвари мардум андешамандона роҳ мечӯяд. Ӯ дар қатори адибони варзидаву писандидаи кӯдакон қарор дорад.

“Соябони садранга”, “Офтобак”, “Аз як-як то лаклак”, “Ре” мегӯям ман бурро!” ва дигар китобҳои ӯро бачаҳо медонанд ва дӯст медоранд.

Чӯра Ҳошимӣ бо оҳангсозони шӯҳратёри ҷумҳурӣ Қӯрабой Охунов, Қудратулло Яҳёев, Хайрулло Абдуллоев, Заррина Миршакар ва дигарон ҳамкориҳои эҷодӣ дорад.

СУРУДАНРО ОМУЗЕД

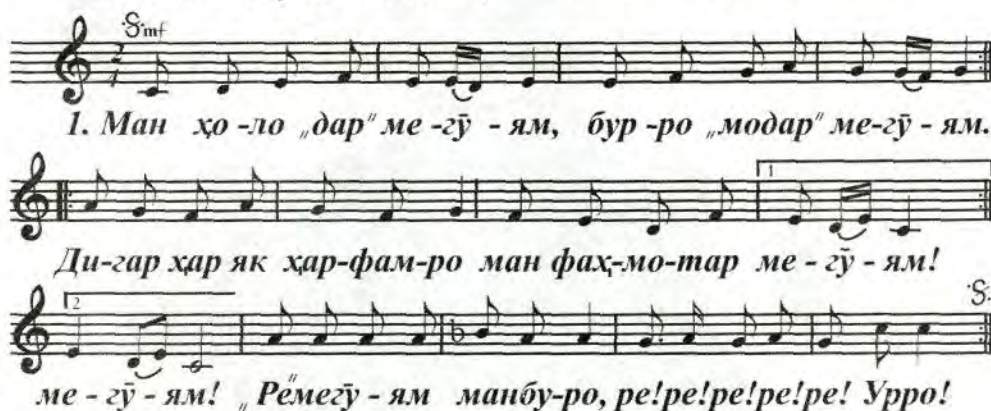
«РЕ» МЕГУЯМ МАН БУРРО!

Музикии Чӯрабой Охунов

Moderato (мӯътадилона)

Шеъри Чӯра Ҳошимӣ

mf

1. Ман хо-ло „дар“ ме-гӯ - ям, бур-ро „модар“ ме-гӯ - ям.
Ди-гар ҳар як ҳар-фам-ро ман фаҳ-мо-тар ме - гӯ - ям!
ме - гӯ - ям! „Ре“мегӯ - ям манбу-ро, ре!ре!ре!ре! Урро!

II.

Дору дигар «долу» не, ору дигар «олу» не,
Арра «алла» не дигар, абрӯ дигар «аблӯ» не.
«Ре» мегӯям ман бурро! Ре! Ре! Ре! Ре! Ре! Урро!

Савол: Ҳама ҳарфи «Ре»-ро дуруст талаффуз кард?

РЕБУС – ЧИСТОН

Машкро ичро кунед.

Супориш: Аз рӯи расмҳо калимаҳои мувофиқро ёфта ба ҷои нуқтаҳо нависед.

САВТИ СЕЮМИ МУСИҚӢ

Мирак миёнбанд дорад.

Машкро нависед.

Савол: Дар ҷумлаи боло кадом калимаҳо савти “ми” доранд?

ТАРЗИ НАВИШТАНУ ХОНДАНИ САВТИ МИ

«Ми» ҳарфи сеюмин аст,
«Ми» савти дилнишин аст,
Буррад миёни «ми»-ро
Хатте, ки аввалин аст.

Машқро иҷро кунед.

Чобукона

„Ми“ - ҳарфи се - ю - мин аст, „ми“ сав-ти дил -
ни - шин аст, буррад ми - ё - ни „ми“ -ро, хатте, ки ав -
ва - лин аст. Ми, ми, ми, ми, ми, ми, ми.

Супориш: Зарбҳоро муайян кунед.

Савол: Машқро ҳама дуруст иҷро карданд?

МУСИҚИ МЕШУНАВЕМ

ТЎҚ – ТЎҚ

Муסיқии Шариф Бобокалонов
Шеъри Убайд Рачаб

Тўқ-тўқ-тўқ-тўқ!
Тўқ-тўқ-тўқ-тўқ!
Ин садои чист?
Тўқ-тўқ-тўқ-тўқ!
Тўқ-тўқ-тўқ-тўқ!
Аз барои чист?
Духтурам, духтур,
Духтури дарахт!
Дарди олу зўр,
Чудо ҳам карахт!

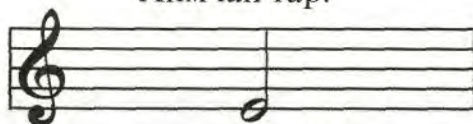
Тўқ-тўқ-тўқ-тўқ!
Тўқ-тўқ-тўқ-тўқ!
Ранги олу зард.
Тўқ-тўқ-тўқ-тўқ!
Тўқ-тўқ-тўқ-тўқ!
Менолад аз дард.
Ман дарди ўро
Даво мекунам,
Аз марг олуро
Раҳо мекунам.

РЕБУС – ЧИСТОН

Лаб-лаби чар -
Химчаи тар.

-жа

Чамила аълохон аст.

Ча - ла

Супориш: Савти мусиқии “ми”-ро аз калимаҳо ёбед.

РЕБУС

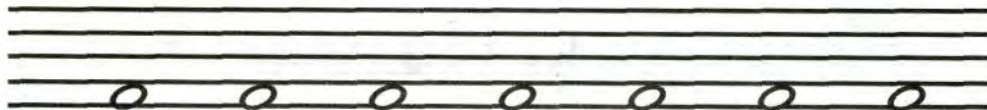
Аз рӯи адвор сароед.

САВТИ ЧОРУМИ МУСИҚӢ

Хоҳарам Гавҳар дар фабрика кор мекунад.

Супориш: Савти мусиқ ии “фа”-ро дар ҷумла ёбед.
Кашидани доираро дар мобайни хатҳо машқ кунед.

Машқҳои зарбӣ

Савти аввали ҳар тақтеъ савти асосӣ буда, заданок хонда ё навохта мешавад.

Супориш: Бо қарсақ зарбҳоро муайян кунед.
Зарби заданокро дар хотир нигоҳ доред.

Бо суръати марш

«Фа» - ҳарфи фо - ра - му хуш, «фа» хуш ра -
сад ба ҳар гӯш. Қо - яш ми-ё - ни ду хат,
«фа» - ро нақун фа - ро - мӯш! Фа, фа, фа, фа.

«Фа» ҳарфи фораму хуш, Қояш - миёни ду хат,
«Фа» хуш расад ба ҳар гӯш, «Фа»-ро нақун фаромӯш!

ТАРЗИ НАВИШТАНУ ХОНДАНИ САВТИ ФА

Савти «фа»
дар мобайни
хатхои якуму
дуюми адворгоҳ
навишта мешавад.

-тир

-роғат

-роштурук

Супориш: Аз рӯи расмҳо калимаҳоро пурра кунед.

САВТИ ПУРРА ВА НИСФӢ

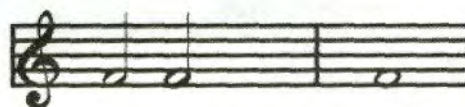
пурра

нисфӣ

Машкро ичро кунед.

Ду ҳарфи нисфӣи мо
Монанди як ҳарфи «О».

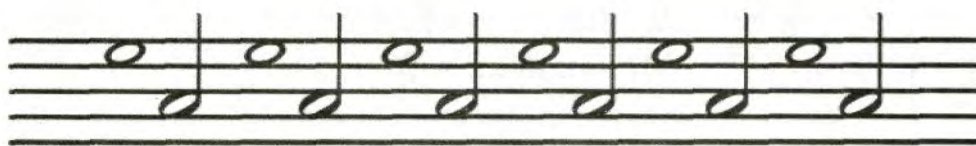
МУСИҚӢ МЕШУНАВЕМ

РАШИД

Муסיқии Фазлиддин Шаҳобов
Шеъри Убайд Рачаб

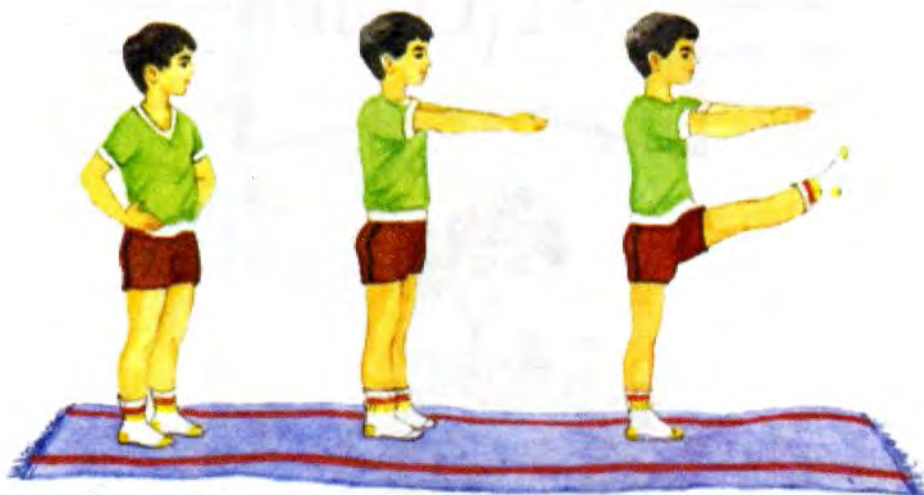
Дар мобайни хатҳои адворгоҳ аломати савтҳоро нависед.

МУСИҚЇ МЕШУНАВЕМ

ВАРЗИШИ ПАГОҲЇ

Муסיќии Юрий Пўлодов
Шеъри Али Бобочон

САВТИ ПАНҶУМИ МУСИҚӢ

Гиччакро дар пой чап гузашта, бо камонча менавозанд.
Солах оҳангро форум менавозад.

МУСИҚЇ МЕШУНАВЕМ

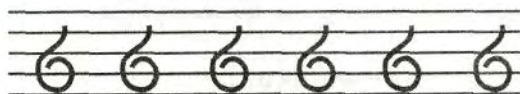
МЕШАВАМ МАН КАПИТАН

Муסיқии Амралӣ Ҳафизов

Савол: Муסיқӣ шуморо писанд омад?

Супориш: Кашидани қисми аввали калиди ғичҷакро машқ кунед.

ТАРЗИ НАВИШТАНУ ХОНДАНИ САВТИ СОЛ

Савти «Сол» дар рӯи хатти дуҷоми адворгоҳ навишта мешавад.

«Сол» аст ҳарфи солим, Дар рӯи хатти дуҷом
Савташ хушу мулоим, Бошад ҳамеша қоим.

Машкро иҷро кунед.

*«Сол» аст ҳар - фи со - лим, сав - таи ху - шу му - ло - им,
Дар рӯ - и хат - ти ду - юм бо - шад ҳа - ме - ша қо - им.*

Супориш: Зарбҳои мусиқиро бо қарсақ иҷро кунед.

Савол: Кадоме аз ин машқҳо ба шумо маъқул шуд?

СУРУДАНРО ОМУЗЕД

САРҲАДЧӢ

Музикии Сафарали Сатторов
Шеъри Муҳаммад Ғоиб

Moderato (муътадилона)

mf

1. Субҳ аз на - и шаб о - мад ба май - дон,
Шуд ну - ри хур - шед ҳар - сӯ на - ре - шон.
Бар - хост мар - дум аз хо - би ро - ҳат
Бо хо - ти - ри чамъ со - қу са - ло - мат.

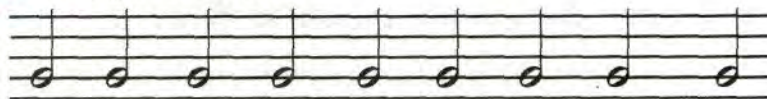
II

Сарҳадчӣ — бедор,
Сарҳадчӣ — ҳушёр,
Аз холи мардум —
Доим хабардор.

Меҳри Ватан буд
Зӯру мадораш,
Хоки Ватан буд
Дар ихтиёраш!

Супориш: Машқро нависед.

САВТИ ШАШУМИ МУСИҚӢ

Офтобаки хандонрӯ
Болои кӯҳ баромад,
Лағжида барф аз шох,
Рӯи замин фуромад.

Савол: Дар ин шеър кадом ҳарфҳои мусиқӣ омадаанд?

Супориш: Онҳоро дар хатти адворгоҳ ботартиб нависед.

ТАРЗИ НАВИШТАНУ ХОНДАНИ САВТИ ЛА

Савти «ла» дар мобайни хатҳои дуюм ва сеюми адворгоҳ навишта мешавад.

Камертон садои «ла»-ро медиҳад.

«Ла» ҳарфи дилнавоз аст,
«Ла» хуштарин овоз аст,
Байни хатти дую се,
Меъёри савту соз аст.

Машқро сарояд.

Бошитоб

«Ла» - ҳарфи дилна - воз аст, «ла» хуштарин о - воз
аст. Бай - ни ха - ти ду - ю се, меъ - ё - ри сав -
ту соз аст. Ла, ла, ла, ла.

Ҳамаи созҳои мусиқӣ бо савти «ла» чӯр карда мешаванд.

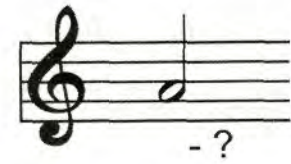
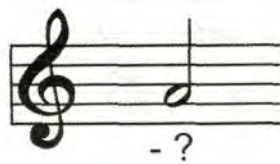
МУСИҚӢ МЕШУНАВЕМ

УКОЧА

Муסיкии Ҷӯрабой Охунов
Шеъри Али Бобочон

РЕБУС – ЧИСТОН

Супориш: Калимаҳои болоиро бо савти “ла” пурра кунед ва чунин калимаҳои нав ёбед.

СУРУДАНРО ОМУЗЕД

ЧАРОҒАКИ РАҲНАМО

Мусикии Ҷӯрабой Охунов
Шеъри Алӣ Бобочон

Чароғаки раҳнамо
Дорад ҳар як гузаргоҳ,
Ҳар се ранги банураш
Ба мо нишон диҳад роҳ.

Ранги сурхи чароғак
Гӯяд, ки “Нашав роҳӣ!”
Ранги зардаш аз хатар
Диҳад ба мо огоҳӣ.

Ранги сабзи чароғак
Мекушояд ба мо роҳ.
То нашавад фурӯзон,
Нагузар аз гузаргоҳ!

Шаҳри мо – шаҳри калон,
Мошинҳояш - бешумор.
Вақти гузаштан аз роҳ
қоидаро ниғаҳ дор!

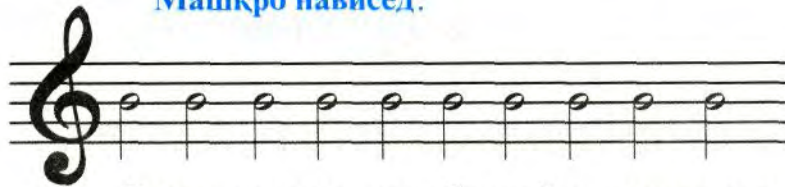
Супориш: Сурудро хонед ва ба мазмуни он риоя кунед.

САВТИ ҲАФТУМИ МУСИҚӢ

Сардори синфи мо Ситора духтари аълохон аст.

Машқро нависед.

Дастаи савти «си» ба поён кашида мешавад.

Машқро иҷро кунед.

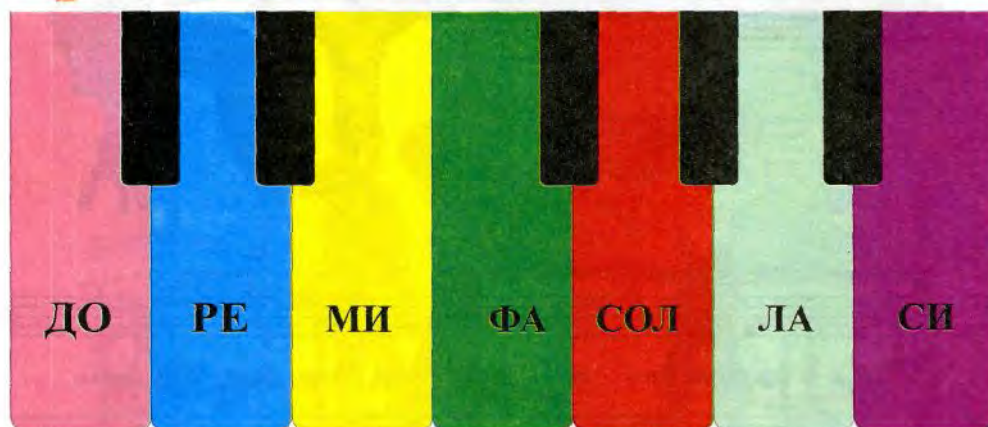
«Си» - ҳарфи дил - ни - санд аст, дар хат - ти байн
банд аст, ма-қо - му ман - са би «си»
Бис - ёр ҳам баландаст! ба - ланд аст!

«Си» ҳарфи дилписанд аст,
Дар хатти байн банд аст,

Мақому мансаби «си»
Бисёр ҳам баланд аст!

Савол: Машқ ба шумо маъқул шуд?
Навозанда чӣ кор мекунад?

ТАРЗИ НАВИШТАНУ ХОНДАНИ САВТИ СИ

РЕБУС – ЧИСТОН

Супориш: Ба ҷои нуқтаҳо ҳиҷою калимаҳои мувофиқро гузоред.

СУРУДАНРО ОМУЪЗЕД

ИДАТ МУБОРАК!

Муסיкии Хайрулло Абдуллоев
Шеъри Наимчон Назирӣ

Allegretto (зиндадилона)

1. Эй модари ман, бахти ча - во - нам,
номи хуши ту вирди за - бо - нам!

The musical score is written on two staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 6/8 time signature. The tempo marking is 'Allegretto' and the mood is '(зиндадилона)'. The melody is simple and rhythmic. The lyrics are written below the notes. The second staff continues the melody and lyrics, ending with a double bar line and a fermata symbol.

I

Эй модари ман,
Бахти чавонам,
Номи хуши ту
Вирди забонам.

III

Ман дар бари ту
Аз хурдӣ растам,
Меҳри дили худ
Бар ту бубастам.

II

Меҳри ту доим
Дар чисму чонам,
Идат муборак!
Идат муборак!

IV

Фарзанди дилбанд
Баҳри ту ҳастам.
Идат муборак!
Идат муборак!

Супориш: Ин сурудро хонед ва модаронро бо идашон табрик гӯед.

ШИНОСОЙ БО СОЗИ НАЙ

Садои форами найро бо уллоси гург муқоиса намоед.

ЧИСТОН

Аз нафаси мо
Барорад садо.
Бигӯед шумо,
Чист он, бачаҳо?

МУСИҚӢ МЕШУНАВЕМ

НАВРӢЗИ

Муסיқии Зайниддин Зулфиқоров
Шеъри халқӣ

Наврӯзу навбаҳор аст,
Гул дар миёни хор аст.
Ҳар сабза шоду хуррам,
Булбул чӣ беқарор аст!

Савол: Ҳангоми шунидани муסיқӣ чиро тасаввур кардед?

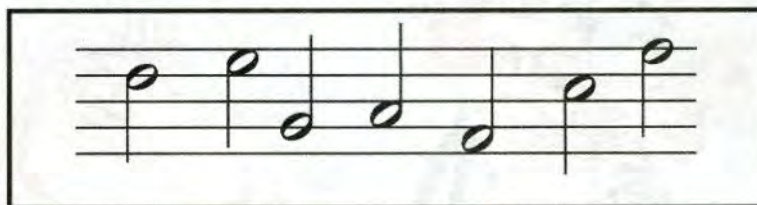
ДАРС – ЧИСТОН

Тасвирҳои санҷишӣ

_____ ?

_____ ?

_____ ?

Аз рӯи пардаҳо ҳарфҳои музикаии ба шумо шиносро ёбед.

Машқҳои овозро аз рӯи ҳарфҳои музикаӣ сароед ва дар адворгоҳ ботартиб нависед.

Савол ва супориш: Чандто ҳарфи музикаиро ёфтед?

Онҳоро бо овози бурро ва форам сароед.

ЧОРЯКИ IV

Бозии «Чашми кӣ тез мебинад?»

Машқро такрор кунед.

Шарҳи бозӣ:

Муаллим 3 ё 4 савти ҳархеларо интихоб карда, онҳоро дар ду ё се сония дар тарзҳои гуногун:

Бори аввал: ♪ ♪ ♪ Бори дуюм: ♪ ♪ ♪

Бори сеюм: ♪ ♪ ♪ нишон медиҳад ва мепурсад, ки савти ♪ (чорякӣ) дар кучо омадааст.

Супориш: Ин савтҳоро аввал бо даҳони пӯшида ва баъд бо даҳони кушода хонед.

Бозиро дар савтҳо ва тарзҳои гуногун гузаронед.

СУРУДАНРО ОМУЗЕД

БОРОНАК

Муסיкии Кудратулло Яхёев
Шеъри Чӯра Ҳошимӣ

II

Тоза шӯяд гулҳоро,
Боғу дашту саҳроро,
Борон равшан гардонад
Ҷону дилҳои моро!

Чак-чак, чак-чак, чак-чак, чак,
Чак-чак, ча-ка-чак, чак-чак, чак.

III

Борад, то гулҳо рӯянд,
То духтарҳо сар шӯянд,
То бачаҳо гул чинанд,
То модарҳо гул бӯянд!

Чак-чак, чак-чак, чак-чак, чак,
Чак-чак, ча-ка-чак, чак-чак, чак.

S. p.

Чак-чак бо-рон ме-бо-рад, мо-ро шо-дон ме-до-рад, ме-фо-рад!
О - би бо-рон ро-хат-бахш, сав-ти бо-рон

Чак, чак, чак, чак, чак, чак, чак! Чак, чак! Ча-ка, чак! Чак, чак, чак, чак, чак, чак!

S.

Супориш: Сурудро хонда ҳаракати зарби ро бо қарсақ муайян кунед.

РЕБУС – ЧИСТОН

Зиндадилона

Қарсақ

1. Бо са - до - и до, ре, ми,
 Ме - ку - нем ак - нун бо - зӣ.
 Бо - зи - и ре - бус - чис - тон,
 Ё - бед он - ро ба - ча - гон.

Бо садои до, ре, ми
 Мекунем акнун бозӣ,

Бозии ребус — чистон,
 Ёбед онро, бачагон!

- но - ира - рад - смон - сид Ко - ла

Савол: Бозӣ шуморо хуш омад?

РАҚСҲОИ МИЛЛИИ АНЪАНАВӢ

Супориш: Кадом рақсҳои миллиро медонед?

АФСОНА

БУЗАКИ ЧИНГИЛАПО

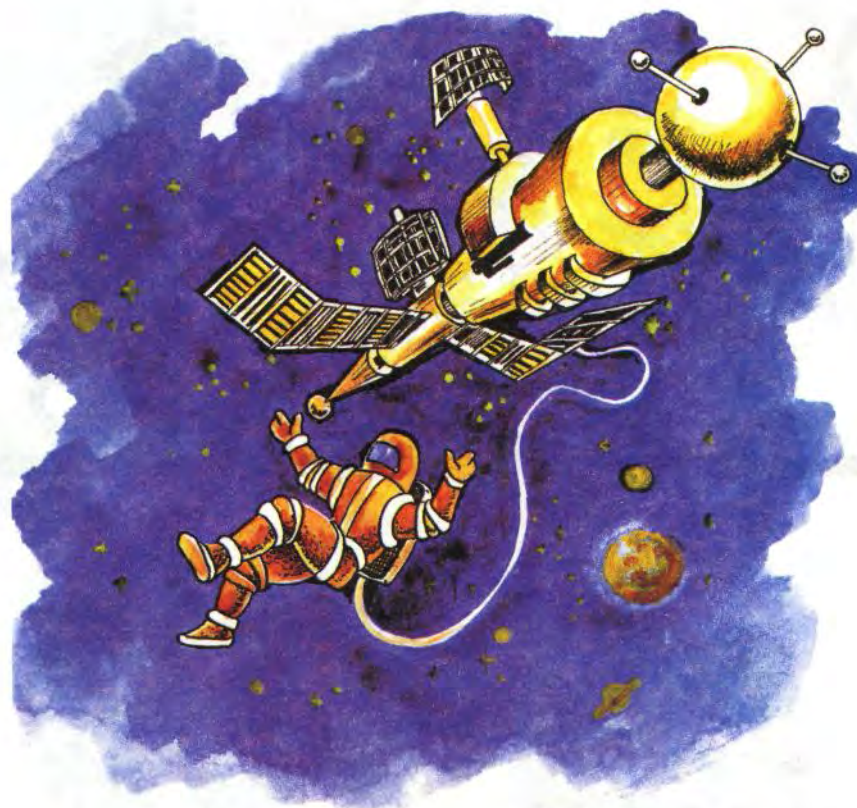
Мусиқии Абдуфаттоҳ Одинаев

МУСИҚЇ МЕШУНАВЕМ

АМАҚҚОНИ КОСМОНАВТ

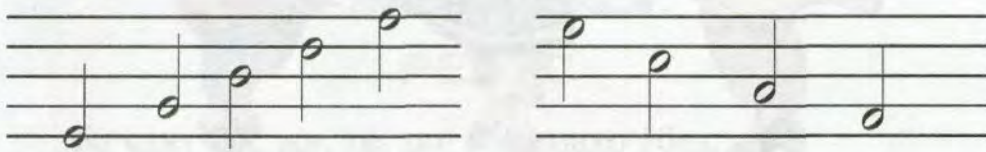
Муסיқии Шарофиддин Сайфиддинов
Шеъри Убайд Рачаб

Машқро нависед.

НАВИШТАНИ АДВОР

Адвор дар рӯи хатҳо ва мобайни хатҳо навишта мешавад.

Саволҳои санҷишӣ:

Савол: Адворҳо дар кучо навишта мешаванд?
Парастуҳо дар кучо нишастаанд?

Супориш: Барои адворҳои до, ре, ми, фа, сол, ла, си
калимаҳо ёбед.
Сурудҳои азёд кардаатонро такрор кунед.

Бозии «СЕ ДУХТАРАКОН»

Се духтаракон будем,
Лолачинакон будем,
Давидему давидем,
Ба чӯи нав расидем.
Чӯи нава обаш не,
Дугонема хобаш не.

Як хол дорад дугонем,
Ду хол дорад дугонем,
Се сол бозаш надидем,
Чӣ хол дорад дугонем?

Супориш: Сурудро дар ҳавои мусиқии халқӣ бихонед.

МАШҚҶОИ ОВОЗ ВА РЕБУС

Машқи овоз дар як баландӣ.

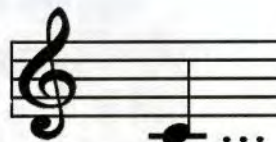
Машқи овоз дар баландиҳои гуногун.

Супориш: Машқро дар як нафас иҷро кунед.
I. V. — аломати нафаскашӣ .

РЕБУС

Ба савтҳои: ми, ре, до калимаҳо ёбед.

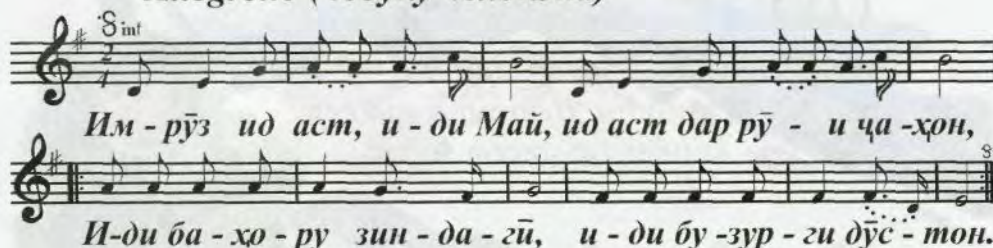

СУРУДАНРО ОМУЗЕД

ИДИ МАЙ

Муסיќии Хайрулло Абдуллоев
Шеъри Гулчехра Сулаймонова

Allegretto (чобуку чолокона)

Им - рӯз ид аст, и - ди Май, ид аст дар рӯ - и ҷа - ҳон,
И - ди ба - ҳо - ру зин - да - гӣ, и - ди бу - зур - ги дӯс - тон.

II

Майдону боғу кӯчаҳо
Пурбайраку пур аз суруд,
Хатто табиат кардааст
Дар тан либоси хушнамул.

III

Садҳо кабӯтарҳои сулҳ
Бикшода боли хушро,
Шодона бозӣ мекунанд
Дар осмони софи мо.

Супориш: Сурудро қадам зада иҷро кунед.

МУСИҚЇ МЕШУНАВЕМ

ЭЙ МУЛКИ ХУРРАМ

Муסיкии Ҷӯрабой Охунов
Шеърӣ Алӣ Бобочон

Савол: Ҳангоми шунидани муסיқӣ табиатро чӣ гуна тасаввур мекунад?

КАЛИДИ ҒИҶҶАК

Калиди ғиҷҷак дар рӯи хатти дуёми адворгоҳ навишта мешавад ва савти «сол»-ро ифода мекунад.

Супориш: Машқи якуму дуёми калиди ғиҷҷакро якҷоя нависед.

Машқи овозхонӣ аз савти «сол»:

Қоидаи иҷрои машқ

Хонандагони синф ба ду гурӯҳ чудо мешаванд:

- гурӯҳи якум бо аломати «*f*» – форте (баланд).
- гурӯҳи дуум бо аломати «*P*» – пианно (паст).

Саволҳо: Ҳангоми иҷрои машқ ҳамаи хонандагон қويدаро риоя карданд?
Садои аз ҳама баландтарини ин машқ кадом аст?
Калиди ғиҷҷак кадом савтро ифода мекунад?

ШИНОСОЙ БО ШОИР

Наримон Бақозода

Наримон Бақозода 26 январӣ соли 1935 дар шаҳри Самарқанд дар оилаи рӯзноманигор ба дунё омадааст.

Шеърҳо, афсонаву дostonҳо ва асарҳои сахнавии шоир бештар барои бачагони синну соли томақтабӣ ва хурди мактабианд. “Сурнайчӣ”, “Гулдара”, “Оши ҳалол”, “Чӣ хуш аст?”, “Дафтари мо — кони “5”, “Алифбои дилқушо” ва чандин китобҳои дигари шоир ҷоп шудаанд. Бачаҳо шеърҳои Наримон Бақозодаро бо ҳавас мехонанд ва дӯст медоранд.

Либреттои аввалин операҳои тоҷикӣ барои бачаҳо — “Ҳонаи Заргӯш - бибӣ” ва “Ҷингилапо” низ ба қалами ӯ тааллуқ доранд.

СУРУДАНРО ОМУЗЕД

ОФТОБУ ОДОБ

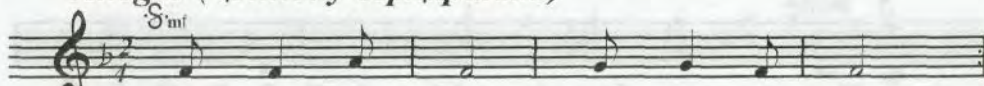
Муסיкии Сафарали Сатторов
Шеъри Пулод Муъмин
Тарчумаи Юсуфчон Ахмадзода

Нағз аст офтоб?
Ё нағз одоб?
Ҳам нағз офтоб!
Ҳам нағз одоб!

Офтоб набошад,
Олам шавад тор!
Одоб набошад,
Одам шавад хор!

Allegro (ҷонноку серҳаракат)

Нағз аст оф - тоб, ё нағз о - доб?
Ҳам нағз оф - тоб, ҳам нағз о - доб!

Оф - тоб на - бо - шад, о - лам ша - вад тор!
О - доб на - бо - шад, о - дам ша - вад хор!

Савол: Суруд ба шумо маъқул шуд?

Супориш: Мазмуни шеърро нақл кунед.

СУРУДАНРО ОМУЗЕД

Мусиқии Қўрабой Охунов
Шеъри Наримон Бақозода

АЛИФБОИ МУСИҚӢ

Allegretto (чоннок, бо шавқу завқ)

♩ mf

Но - ми хар - фи А - лифбо - А, Б, В, Г, Д, Е, Ё...

Но - ми харфи му - си - қӣ - До, Ре, Ми, Фа, Сол, Ла, Си

f

Ҳар ка - до - ме - як са - до, як о - во - зу як на - во: *sf*

До, Ре, Ми, Фа, Сол, Ла, Си, Си, Ла, Сол, Фа, Ми, Ре, До.

Савол: Суруд ба шумо маъқул шуд?

МУНДАРИЧА

Чоряки I	5
Чоряки II	26
Чоряки III	44
Чоряки IV	79

С. САТТОРОВ, Ҷ. ОХУНОВ, М. ЯҲЁЕВ

АЛИФБОИ МУСИҚӢ

КИТОБИ ДАРСӢ БАРОИ СИНФИ ЯКУМ

Мухаррирон:	<i>А. Худойдод</i>
Мухаррирони мусиқӣ	<i>С. Назаров</i>
Тарроҳ ва муҳаррирони техникӣ	<i>Ҷ. Охунов</i>
	<i>Ҷ. Ҳошимӣ</i>
	<i>Ш. Гафаров</i>
	<i>О. Ғарибов</i>
Рассом	<i>Н. Алифшоев</i>
	<i>М. Сайдалтев</i>

Ба матбаа 10.01.2005 супурда шуд. Ба чопаш 05.05.2005 имзо шуд. Андозаи 70x90^{1/16}. Коғазӣ офсетӣ. Хуруфи адабӣ. Ҷузъи чопии шартӣ 6,0. Адади нашр 150 000. Супориши № 3, 11501. ООО «Х.К.ФАРАС», Тоҷикистон, ш. Душанбе, х. Айнӣ, 17.

